

Drømmen om demokrati

Stadig oftere våkner jeg med en drøm om en dag å kunne leve i et ekte demokrati, og drømmen handler både om det indre landskap – og et demokratisk Norge.

Av Tom Engeskog

Tom Engeskog er bedriftsrådgiver og markedsøkonom. Han har arbeidet innen varehandel og finans med oppdrag som har variert fra strategiutvikling og lederutvikling til selgertrening, kommunikasjonstrening og konfliktløsning.

Du tenker kanskje at vi har jo demokrati i Norge, og at vi lever i verdens beste land. Det gjør vi kanskje hvis vi tenker i økonomiske termer. Men har vi demokrati for det? Demokrati betyr folkestyre, men er det folket som styrer landet vårt? Jo lenger jeg lever, jo mer ser jeg at ingenting forandres uansett skifte av politiske partier i lederposisjoner. Om man velger et parti på høyresiden eller venstresiden av veien er uten betydning – så lenge veien går i feil retning! Det er en underliggende struktur som styrer, og den er unndratt folkets kontroll.

Er det du som har bestemt at gift skal dumpes i Oslofjorden? Er det du som inviterte Israels statsminister til jazzfestival, men nekter å motta Palestinas lovlig valgte regjering? Er det du som synes de rike skal bli rikere, at grunnbehov som vann, strøm og helse skal ”konkurransesettes”, eller at vi skal krige i Afghanistan og ha klasebomber i arsenalet vårt, eller at landet vårt skal overflommes både av legal og illegal dop?

Den forrige statsministeren virket oppriktig lei seg da han gikk av – for med statlig støtte å etablere et monument over seg selv – fordi han ikke hadde klart å gjøre nok for de fattige. En skulle tro det krevde overnaturlige evner å øke sosialhjelpen med noen nødvendige tusenlapper i måneden.. Var det du som ville det slik? Jeg tror at svaret på spørsmålet er nei – og JA!

Det indre og det ytre landskap

Læren om Medisinhjulet (AN 4/04) sier at det ytre landskap kun er en refleksjon av det indre. Vi lever i et land som styres fra ”bakrommet” (for å låne et fotballuttrykk). ”Noen av oss har snakket sammen” som Gerhardsen sa i sin regjeringstid. Vel, det har de fortsatt med!

Hvorfor er det slik? Hvorfor lar vi denne formløse fryktenergien som heter Staten bestemme slik over våre liv. Hvorfor godtar vi alle forbud og påbud – selv når vi vet at det verken fremmer lykke eller velferd? Hvorfor har vi gitt bort kraften vår?

Se for deg et bål. Rundt dette bålet sitter du med alle dine del-personligheter. Det sitter kvinner og menn der, barn og unge. Noen snakker, andre lytter, noen hører ikke etter, men lever i sin egen verden. Det sitter en kunstner der, en healer, kanskje en professortype, en mor og en far, en gjøgler og en skuespiller eller to. Noen sitter ikke ved bålet i det hele tatt, men lusker rundt i skyggene. Noen ganger lurar de seg frem for å stjele litt varme, men blir forvist bort igjen – til ”Plata” som stedet for de utstøtte heter.

Vi har ingen medlidenhet med disse, og vil helst ikke vite om de.

Lytter du godt, vil du legge merke til at det er én stemme som ofte fører ordet. Denne autoritære stemmen forteller hva som skal gjøres, og på hvilken måte det skal skje. De fleste andre har resignert, men noen

prøver å protestere. Men stemmen maler og maler i stykker enhver protest. Den spiller på frykt og dårlig samvittighet, og til slutt brer det seg en kraftløshet rundt bålet. Motvillige reiser du deg opp for nok en gang å oppfylle den indre autoritetens befalinger.

Kjenner du deg igjen? Det indre landskap varierer selvfølgelig fra person til person, men mange grunntrekk er like. Vil du kalle dette et demokrati? Selvfølgelig ikke! Og hvis vi som enkeltpersoner ikke lever i et demokrati, hvordan kan vi da som nasjon gjøre det?

Jeg tror en hver nasjons ytre styreform er et fysisk uttrykk for summen av innbyggernes indre, kollektive landskap!

Vår demokratiske arv

Vi er blitt fortalt at demokratiets arv kan spores tilbake til antikkens Athen. Det er nok bare delvis sant. Da vi fikk vår grunnlov, var den inspirert av to store revolusjoner, den franske og den amerikanske. La oss se nærmere på den amerikanske.

Da USA kjempet for sin uavhengighet fra England og ville danne sin egen stat, sto menn som Thomas Jefferson, George Washington og Benjamin Franklin i fremste rekke. Hvor hentet de sine ideer fra? De ble hentet både fra antikkens Hellas og fra sine nærmeste naboer – Irokeserforbundet (Six Nations)!

Irokeserforbundet besto av fem – senere seks – indianerstammer som kunne føre sin fredelige sameksistens minst 400 år bakover i tid! De bygget sitt demokrati på arven fra Maya-indianere som brakte kunnskapen om Medisinhjulet med seg fra Mexico.

En interessant fotnote er at da Maya-prestinnen Temple Doors ledet sine "Flower Soldiers" nordover mot USA, støtte de på en gruppe de kalte Jernskjorter.

Disse hadde lyst hår, blå øyne og hadde strandet med sine langbåter på dette kontinentet. Fordi de hadde samme syn på mange ting, slo de seg sammen og la grunnlaget for det som ble en integrert del av kulturen til mange av USAs indianerstammer. Kanskje går det noen lange linjer fra Norden til USA og tilbake igjen?

Irokeserne praktiserer fortsatt den dag i dag sin gamle styreform, og har den klart lengstlevende demokratiske tradisjon i verden! De amerikanske grunnlovsfedrene ble fasinert av disse tankene som brøt så fundamentalt med de rådende tanker i Europa. Dette var rundt 1730 med enevoldsstyre i den vestlige verden. Forskere finner i dag mange likhetstrekk mellom Uavhengighetserklæringen og Irokesernes tanker om menneskelig sameksistens.

Men det var én ting det pietistiske USA ikke var modent for – og det var kvinnes plass i Rådet. Irokeserne praktiserte full likestilling når alle viktige beslutninger skulle tas. Det var enkelte få unntak, og et par er verdt å merke seg. I tilfelle krig var aktuelt, hadde mødrene vetorett! De visste at barna var taperne i enhver krig, og en slik beslutning kunne ikke overlates til menn som kun var opptatt av å hente seg tvilsom ære på slagmarken. Og hvis en av høvdingene i Rådet ble ansett for å være grådig på egne vegne og ikke handlet i tråd med nasjonens interesser, kunne The Clan Mothers avsette ham!

Irokeserne mente at uten sterke kvinner ville ikke nasjonen overleve. Det var kvinnene som ga liv, det var de som hadde best kontakt med Moder Jord. Det var de som kjente og levde med månens syklus, det var de som skapte livsvilkår for alle i stammen.

Kvinnene var treet, barna var greinene, og mennene var bladene. De kom og gikk...

I Rådet var lobbyvirksomhet selvsagt forbudt. Alt skulle skje åpenlyst, og ingenting skulle skjules for noen.

Veien mot ekte demokrati

Som vi ser, hadde dette samfunnet allerede for minst 500 år siden en bevissthet om demokrati som vi i Norge i dag kan misunne dem. Hvordan kan så vi videreutvikle våre egne, demokratiske ideer i dagens samfunn?

Veien starter med en erkjennelse. Min ytre og indre verden er speil av hverandre, og jeg kan bruke den ytre til å forstå meg selv – og omvendt. Slik jeg blir behandlet i den ytre verden, slik behandler jeg meg selv. Det gode jeg ser hos andre, er det jeg liker ved meg selv. Enhver person jeg ikke liker, forteller meg at jeg har en indre utfordring.

Noen av de største gavene vi får på vår utviklingsvei, er nettopp personer som gjør oss hjelpeløse og svake. De speiler vår indre dommer. Blir jeg såret av en annens ord, er det fordi såret allerede fantes. I denne sammenhengen blir det mulig ”å omfavne alt som banker på døra mi”, fordi alt som skjer med meg kan brukes til noe positivt. Dette er en av grunntesene i Medisinhjulet, og i mange andre læresystemer også.

”Hvorfor reagerer jeg som jeg gjør”? Dette er et spørsmål som kan endre verden. Når vi leter etter svar, ligger det mye innsikt og venter. Det er noe inni meg jeg må se på – og ikke minst ta ansvar for. Når vi jobber med denne dynamikken, vil vi slutte å projisere og lage ytre fiendebilder.

Det er våre behov som styrer vår atferd og handling. Alt vi sier og gjør er uttrykk for at vi søker å få våre behov dekket. Men fordi vi ble opplært til ikke å gi uttrykk for våre behov, har behovstilfredsstillelsen ofte fått et forvrent uttrykk. Alle har vi behov for mat, varme, trygghet, frihet, kjærlighet, selv-aksept, å utnytte våre

evner, å lære nye ferdigheter, å bli sett, å få tilhøre noe større enn oss selv, å finne en mening med tilværelsen, å være til nytte osv. Ikke minst har vi behov for fred, med oss selv og våre medmennesker! Disse behovene er antagelig universelle, og lengselen etter å få de dekket ligger til grunn for våre handlinger.

Sett deg rundt bålet igjen og hør på han som fører ordet (det er ofte en patriarkalsk stemme). Hva er hans behov? Høyst sannsynlig trygghet. Han føler han må passe på så du ikke trår feil her i livet. Derfor har han innført et strengt regime. Jo sterkere røst, jo større omsorgsbehov har han. En fundamentalist har et meget stort behov for trygghet, og det er her han må møtes. Vi kan ikke gå til krig mot denne stemmen (verken på det ytre eller indre plan), fordi det bare bekrefter hans oppfatning av sin egen viktige rolle. Vi trenger å forstå behovet bak det forvrengte uttrykket, og da må vi ofte snu alt på hodet! Fundamentalisten er en redd livredder – og styrer med frykten som våpen. Det er det eneste han kan – foreløpig.

Parallelt med dette kan vi begynne å spørre de rundt bålet som nesten aldri sier noe, spesielt bæreren av vår historie, det lille barnet. Vi er skapt av vår historie, og barnet sitter stumt og holder på denne – helt til vi forsiktig begynner å spørre. Hva var det som skjedde? Nå har kanskje ikke alle traumatiske historier å bære på, men måten vi som barn ble oppdratt, hindrer sunn livsutfoldelse så lenge vi ikke våger å møte den lille. Hva har barnet behov for? Klarer vi å møte dette?

En annen stemme som trenger å bli hørt, er den kvinnelige røsten. Den som har måttet tie så lenge og se at den mannlige delen overtok styringen og tvang den inn i tilpasning og underdanighet. Den som måtte kjempe seg frem på det mannliges premisser for å finne akkurat den samme tomheten menn i årevis har jaktet på. Hva har du behov for?

Den mannlige krigeren må også bli hørt. Han som ble drevet så langt bort fra sin egentlige natur at han ble helt avkuttet i kroppen. Han som helt måtte stenge hjertet for å leve ut andres drømmer om hva som var viktig her i livet. Han som ble så rasende på dette at han begynte å angripe de han egentlig var satt til å beskytte, kvinnene og barna. Hva er ditt behov?

Ikke minst trenger de utstøtte å bli hørt. De som står utenfor bålet og som tigger seg til litt varme i ny og ne. Kanskje er det her våre største gaver ligger?

Å lytte

I et demokrati er det viktig å lytte til hva folket sier. Pussig nok velges politikere utfra deres evne til å snakke. De som snakker best for seg, har en tendens til å bli valgt – akkurat som inni oss.

Å lytte innover er helt nødvendig for å finne ut hvem jeg er og hva jeg vil. Vi kan ikke håpe på et indre demokrati uten å møte oss selv med en stor grad av lytting og empati. I et demokrati skal alles stemmer bli hørt, og vi må huske at noen av stemmene er svake og kanskje språkløse. Å evne å møte og forstå den språkløse er kanskje det fremste tegnet på en sann demokrat!

Vi har lett for å skjele til Irak, Afrika, Sør-Amerika og andre steder når vi ønsker mer demokrati i verden. Men det er vi i Norden som er den største hindringen for demokratiets utbredelse. Det er vi som tross alt er kommet lengst i prosessen, og det er vi som lever under slike forhold at vi har mulighet til å gjøre andre ting enn å bruke dagen til overlevelse. Å be om at andre land skal utvikle sitt demokrati, er å be om at hestens bakbein skal gå først. Norden er forbeina på den demokratiske hesten, og det er du og jeg som må ta det første steget!

Visjonen

En dag vil vi sitte rundt vårt indre leirbål og kjenne en dyp følelse av fred og samarbeid. Alle vil si noe, og alle vil føle seg hørt. Den minste og svakeste stemmen blir tillagt like stor vekt som den kraftigste. Når vi fatter en beslutning vil alle sider bli belyst, og det vil være velferden til de svake som blir mest ivaretatt. I dette fredsrommet vil vi kjenne en styrke inni oss vi aldri trodde vi hadde. Denne styrken medfører at vi aksepterer andres styrke, men vi underkaster oss ikke andres vilje.

Slik kan det bli i Norges nye parlament også. Under mottoet: ”Frihet, forskjellighet, bror- og søsterskap” kan vi se for oss representanter fra alle grupperinger i samfunnet. Byråkratiet er lite, lovene er få, men i tråd med Naturens lover. Kjønnfordelingen er 50/50, og best av alt: Ingen vil latterliggjøre hverandre, men lytte med respekt fordi alle deler den samme visjonen. Visjonen om å lære mer og forstå seg selv gjennom å tjene folket!

En naiv drøm, sier du kanskje? Vel, hvis vi ser på alle gamle mystikere, prestinner, indianere, Zen-munker, sjamaner, yogier, wicca’er, alkymister, medisinnmenn og -kvinner, krigere, volver, healere, konger og dronninger som er samlet i Norge akkurat nå, så må det vel være for en god grunn? Er det ikke for å skape noe helt nytt, både innover og utover?

Slik vi har det nå, kan det uansett ikke fortsette. Da graver vi vår egen grav både som frie individer, og selvstendig nasjon. Det eneste som nå er i balanse i Norge, er statsbudsjettet, og det er en fattig visjon!

Irokeser-forbundet besto av seks stammer. En av disse het Mohikaner-stammen. Og som vi vet: ”Den siste Mohikaner er ennå ikke død...” Lever du?

Tom Engeskog kan kontaktes på tom.engeskog@newdirections.no.

